

«Надгробні стихирі»

Петро Карманський

*Evasi effugi. Spes et Fortuna valete,
nil mihi vobiscum est, ludificate alios.[1]*

(Саркофаг Л. Антонія в латер. музеї в Римі)

НАСПІВ

Прощай, безодне сліз і мук!
Обрій стемнів і маяк згас,
Довкола тьма, а тайний звук
Манить мене в лиман — до вас,
Блаженні тіні!

Добраніч всім! Мені пора
Спочить по довгих трудах дня.
Противний вітер, дощ, жара
І проти хвиль важка борня
Зломили силу.

А що вловив! Оману мрій,
Гірке зневір'я, сум і жаль
І біль по втраті всіх надій
Та юних сил. Одна печаль
Піде зо мною.

А впрочім всьо пуста мана.
Багатство, слава — всьо хитке;
Любов, дружба — піна ніжна.
Одно лишень в життю стійке:
Терпіння.

А там і це, відай, минесь...
Судно, спинись! Зверни в лиман!

Цить, серце, цить! З могил несесь
Солодкий клич... Кругом туман —
Добраніч вам! Добраніч всім!

СТИХ I

Не жаль мені, що люті муки
Мене женуть в сиру могилу.
Мене давно, давно втомило
Життя гірке. Поро розлуки,
Вітай! Вітай!

По чім жаліть? Коса морозу
Скосила в серці квіт надії,
А я орю, скороджу, сію
І ллю на скибу щиру сльозу,
Надармо ллю.

Горе! З чим вернусь я з дороги?
Ти знаєш, отче, я трудився.
І з груди рветься зойк тривоги.
Прости!
Прости!

Мені не жаль, що рано гину:
Життя — Голгота, розкіш — мрія,
Бажання — пекло. Серце мліє,
Що я піду, а другам кину
Лиш кілька сліз...

СТИХ II

Як ф'ялка, розцвівшись у краплях роси,
Вже вечором плаче по втраті краси,
Потім конає, —
І людське життя, ся веселка із мрій,
Ледве роз'яснила на хвилю обрій,
А вже й минає.

Як блискавка блисне і в пропасть майне,
Лиш грохіт зловіщий за нею жене
І зойк звіряти, —
Так само крізь глибінь стрілою несесь
Житейське судно. І небавом прийдесь
На суд ставати.

СТИХ III

Всьо минеться, всьо розрушить
Вир буття і міль часу,
Студінь смерті всьо зморозить;
Славу, честь, добро, красу
Втоплять сльози;

Всьо заглушить
Звук труби. Memento mori!
Ніч по дні, а день по ночі —
Всьому свій прийде кінець,
Щойно станеш квіти рвати,
Вже й неси готов вінець:
Гаснуть очі, Час вмирати.
Чуєш клич? Memento mori!

СТИХ IV

Душе вбога! Кинь нікчемну
Житейську страсть, а глянь в таємну
Безодню сльоз!
Барвінок, мирт і лавр пахучий —
Усьо колись зв'ялить тріскучий,
Твердий мороз.

Лиш кипарис стоїть дрімучий,
Сповитий в сум. А тихий шум
Зловіщо шепче: діти злуди!
Страшний рантух загорне всіх —

По всіх, по всіх

Загине слух.

Цілу безмежну землю вкрили

Самі пусті, сумні могили

І ліс хрестів,

Зів'ялих старців, молодь, діти,

Нужденну чернь, суспільні квіти,

Князів, царів

Усіх проковтне челюсть гробу,

І жар жажди, І лють вражди,

Братерський бій, ненависть, злобу —

Усьо зрівня один курган;

Один курган; Усьо мана,

Туман, туман...

СТИХ V

Не тіла ради, не тіла

Терпів Спаситель знуцання

І випив чашу страждання —

Не тіла ради, не тіла!

Його кервавиця змила

Твою душевну проказу,

Твої душевні врази

Його кервавиця змила.

Тому не марнуй ідеалів,

Не кидай черні під ноги,

Нехай не топчуть безроги

Поривань-ідеалів.

За них прийдеться платити

Багато, дуже багато!

Шануй же бісери-злато —

За них прийдеться платити!

СТИХ VI

Як ранній легіт, цілує очі
Ніжний, розкішний туман конання.
Обрій темніє, на крилах ночі
Несеться любе dolce[2] розстання.
Небесний отче! За всі печалі,
За море сліз, за вік скрижалі —
Молю спокою!

СТИХ VII

Як гляну в прогалину горя
На шлях, що покритися хрестами,
То серце стинається жахом
І очі заходять сльозами.
О горе! Кудюю прямуєм?
Та чим закінчатся туземні
Ті суяти наші нікчемні?
Всьо темне, таємне... Не чуєм!

FINALE

Засну, як легіт в сірій скибі,
Розвіюсь, мов рідка імла,
Візьму з собою злидні й болі,
Оставлю вам самі діла.
І в хвилях скорбі, в хвилях горя,
В тяжких для вас осінніх днях,
Вони засяють, наче зорі,
І просянять вам темний шлях.

Примітки:

[1] Скінчився (вийшов) вік. Нація і доля, будьте здорові (прощайте)!
Нічого мені з вами залишатися, забавляйте інших (латин.).

[2] Dolce — солодке (іт.).